

Назаренко А.О.

студентка 2 курсу

Київського національного торговельно-економічного університету

Науковий керівник: Шведова Г.Л.

к.ю.н., доцент, доцент кафедри

правового забезпечення безпеки бізнесу

Київського національного торговельно-економічного університету

Місто Київ

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО: СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Домашнє насильство – це транснаціональна проблема, котра є безумовно небезпечним соціально-правовим явищем і посягає на такі людські цінності, як життя, здоров'я, честь та гідність. Воно є найпоширенішим і найбільш складним для протидії, бо відбувається у замкненому приміщенні між близькими людьми, які часто терплять дану поведінку. В Україні протягом довгого часу питання щодо кримінальної відповідальності за домашнє насильство не піднімалося, адже вважалося, що втручання з боку держави та суспільства у сімейне життя є порушенням права на таємницю приватного життя. Це явище є поширеним по всьому світові, і з кожним роком випадків вчинення даного правопорушення стає лише більше, тому ігнорувати і далі це діяння стає неможливим.

Насильство є однією з найбільш розповсюджених форм порушення прав людини. Зазвичай, найбільше страждають жінки, діти та люди похилого віку. Це зумовлено безглуздими стереотипами та закорінілими традиціями верховенства чоловіка, які намагається нівелювати сучасне покоління. Насильство в сім'ї або родині притаманне для багатьох держав, незважаючи на їх позитивні здобутки у законодавчій, політичній та практичній сферах.[1]

В Україні також відбувається інтенсивне зростання рівня домашнього насильства. «У минулому році в судах на розгляді перебували 1877 проваджень щодо домашнього насильства. Роком раніше, у 2019-му, таких справ було втричі менше — 626. Нагадаємо, за даними Національної соціальної сервісної служби

України, за минулий рік органи та установи, що протидіють домашньому насильству, зафіксували 211 362 звернення щодо насильства в сім'ї. Зокрема, 180 921 звернення надійшло від жінок, 27 676 — від чоловіків та 2 756 — від дітей.» [2]

Особи вчиняють насильство, виправдовуючи себе тим, що у них був стрес, важкий день, «ти своїми діями сама мене спровокувала». Проте на нашу думку, даному діянню нема виправдань і за нього кривдник має нести відповідальність.

На противагу нашій думці багато осіб вважають, що немає синців - немає жодної проблеми, немає ніякої відповідальності. Тобто люди впевнені, що насильство може бути тільки фізичним. Насправді ж, насильство в сім'ї – це багатогранне явище, яке має різні види і форми прояву. Закріплення даної багатогранності домашнього насильства висвітлюється у законодавстві України. Так, у статті 126-1 КК України «Домашнє насильство» зазначено, що домашнє насильство визначається як умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи. [3]

Люди звикли, що за насильницькі дії вдома до кримінальної відповідальності притягнуті вони не можуть бути. Так було раніше. За домашнє насильство була виключно адміністративна відповідальність, але від 07.12.2017 вводиться кримінальна відповідальність окремим Законом. Закон «Про запобігання та протидію домашньому насильству» безумовно позитивно вплинув на вирішення ситуацій щодо домашнього насильства. За ним: «Державна політика у сфері запобігання та протидії домашньому насильству спрямована на забезпечення комплексного інтегрованого підходу до подолання домашнього насильства, надання всебічної допомоги постраждалим особам та утвердження ненасильницького характеру приватних стосунків.» Зокрема, відкрилися притулки для осіб, які постраждали від насильства. [4]

Таким чином, можна дійти до висновку, що запобігання та протидія насильству в сім'ї є необхідними, актуальними, та одними із найважливіших аспектів розвитку суспільного життя.

Щоб захистити особу, вимагається втручання з боку держави і суспільства. По всьому світу у різних країнах відбувається удосконалення практики протидії домашньому насильству. Це проявляється у тому, що вживаються спеціальні заходи, розробляються різні державні програми, приймаються закони, що спрямовані на протидію тим формам насильства, які ще зовсім нещодавно вважалися приватною справою сім'ї [5].

В Україні також помітний прогрес у сфері протидії домашньому насильству. Зараз держава йде впевнено на шляху удосконалення національного законодавства щодо врегулювання правовідносин, що виникають у процесі запобігання та протидії домашньому насильству, та його поступового перетворення до такого, яке відповідає міжнародним стандартам.

Наша держава проводить обширну інформаційно-просвітницьку роботу щодо протидії домашньому насильству. Дані заходи проводяться з метою формування негативного ставлення до протиправних діянь, обізнаності населення щодо порядку дій, якщо вони стали жертвами насильства тощо. Зокрема, було видано практичний посібник для поліцейських «Протидія домашньому насильству», запроваджені Проект «Боротьба з насильством щодо дітей в Україні», у школах проводяться профілактичні бесіди та тематичні інформаційно-просвітницькі заходи, розробляється Єдиний державний реєстр випадків домашнього насильства за ознакою статі тощо. Серед загальносвітових акцій цього напрямку є систематичне проведення з 1999 р. Всесвітньої акції «16 днів протидії гендерному насильству». У нашій державі дана акція проводиться з 25 листопада до 10 грудня включно. Мета акції – привернення уваги суспільства до проблем подолання насильства у сім'ї, жорстокого поводження з дітьми, протидії торгівлі людьми та захисту прав жінок.

Ефективність політики просвітництва можна спостерігати за тим, що набагато більше звернень надходить від громадян на Національну «гарячу» лінію з попередження домашнього насильства, торгівлі людьми та гендерної

дискримінації. Також зросла кількість повідомлень про випадки домашнього насильства до правоохоронних органів [6]. Дані звернення є показником, що люди перестають мовчати щодо подібних випадків, терпіти та думати, що дане діяння більше не повториться, перестають сприймати насильство, як звичайну щоденну поведінку у сім'ї, а також розуміють, що потрібно відразу сигналізувати про протиправні дії, тим самим протидіяти наступним небезпечним суспільним наслідкам.

Отже, коли насильство відбувається в сім'ї – це не традиція, не правило, не міри виховання, це злочин. Його жертви потребують допомоги та захисту, а злочинці відповідної міри покарання. Подолання такого суспільно небезпечного діяння як домашнє насильство проходить саме через профілактичні способи запобігання невідворотних наслідків. Є необхідним подальше вдосконалення законодавства щодо врегулювання питань захисту жертв домашнього насильства, проведення подальшої інформаційно-просвітницької роботи, а також – переймання позитивної світової правової практики захисту прав жертв домашнього насильства.

Список використаних джерел:

1. Методичні рекомендації щодо запобігання та протидії насильству : Лист від 18.05.2018 р. № 1/11 5480. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v5480729-18#Text>.
2. Крамар О. У 2020 році в Україні за домашнє насильство засудили 921 людину. Це вчетверо більше, ніж у 2019-му. URL: <https://hromadske.ua/posts/u-2020-roci-v-ukrayini-za-domashnye-nasilstvo-zasudili-921-lyudinu-ce-vchetvero-bilshe-nizh-u-2019-mu> (дата звернення: 05.10.2021).
3. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III : станом на 16 верес. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
4. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>.

5. Ковальова О.В. Діяльність служби дільничних інспекторів міліції щодо попередження насильства в сім'ї: дис. канд. юрид. наук: 12.00.07 /Харківський національний університет внутрішніх справ, Харків, 2008. 238 с.
6. Тетяна Ф. Кількість звернень щодо домашнього насильства під час карантину стрімко зростає! Ла Страда – Україна. URL: <https://la-strada.org.ua/novyny/elementor-1965.html> (дата звернення: 06.10.2021).